

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor VWS

Betreft: position paper voor rondetafelgesprek '(on)veiligheid in de turnsport' op 2-11-2020

Turn de misstanden in het turnen om naar een veilig pedagogisch prestatieklimaat.

In opdracht van de KNGU en Veilig Sportklimaat (VSK) hebben we (Prof. Dr. Annelies Knoppers, Dr. Frank Jacobs en Froukje Smits MSc.) in 2015 een onderzoek afgerond naar het dames turntopsportklimaat in Nederland. De uitkomsten hebben we gepresenteerd in de rapportage 'Turnonkruid: gemaaid maar niet gewied'¹.

Het doel van het onderzoek was om het dames topturnklimaat in kaart te brengen vanuit vier perspectieven (turnsters, coaches, ouders, verenigings- en bondsbestuurders). In totaal hebben 36 mensen deelgenomen. We hebben meningen en ervaringen gehoord van 8 huidige turnsters (actief in het jaar 2014) en 6 turnsters uit het verleden van 9 verschillende clubs waar turnsters presteren op het hoogste (inter)nationale niveau. Daarnaast heeft het onderzoeksteam 12 interviews met ouders afgenomen en 5 topcoaches en 5 (bonds-/verenigings-) bestuurders geïnterviewd. We hebben zoveel mogelijk kwartetten gemaakt van turnsters, coach, bestuurder van de vereniging en ouder(s) die direct met elkaar te maken hadden. Op deze wijze konden we een goed beeld krijgen van ieders rol en positie en de onderlinge verbanden binnen de verschillende (sub)topclubs.

Gevolgen omgangsvormen op drie multi-level niveaus

De resultaten hebben we op drie niveaus gepresenteerd; het micro-niveau (wat er in de zaal gebeurt), meso-niveau (de relatie turnster-ouders-vereniging) en het macro-niveau (de positie van de turnsters in de Nederlandse topsport, de internationale turnwereld en de rol van de KNGU). Uit de analyse bleek dat turnsters wordt geleerd dat hun mening vaak niet telt en dat de coach de baas is. Dit creëert een sterke fysieke, mentale en emotionele afhankelijkheidsrelatie. Turnsters gaan er van uit dat de coach hen naar een doel zal brengen waar zij misschien nog geen zicht op hebben. Het geloof en vertrouwen in de coach is één van de pijlers die deze afhankelijkheidsrelatie versterkt. Dit betekent dat jonge turnsters niet leren om kritisch te reflecteren (of zelfs niet de kans krijgen om dit te doen). Coaches zijn daarnaast geneigd de pubertijd als problematisch te zien. Ze vinden dat die mondigheid een negatieve impact heeft op hun relatie met de turnster en haar prestaties. Mondigheid of tegengas geven wordt als lastig gezien. Dit geldt niet alleen voor hoe coaches naar de turnsters kijken, maar ook hoe coaches over de omgang met ouders en verenigingsbestuurders spreken. Om samen (turnsters en coaches) succes te bereiken gebruiken de coaches een intensieve trainingsmethodiek waarbij gehoorzaamheid van de turnsters en veel oefenen centraal staan. Drie omgangsvormen zijn daarbij dominant, te weten isoleren, reguleren van het lichaam en intimidatie.

De omgangsvormen om klein te houden worden vanuit alle vier onderzochte invalshoeken gelegitimeerd. Coaches willen toppers afleveren om topsport doelen te bereiken en maken daarvoor (on)bewust gebruik van de drie beschreven omgangsvormen. Turnsters geloven in de aanpak van de coaches, ze hebben een vertrouwensband opgebouwd. Ze verdedigen de turncultuur waar ze deel van uitmaken, ook andere volwassenen om de turnsters heen gaan mee in deze cultuur. Ouders zijn ook afhankelijk van de kennis van de coach, omdat ze die zelf niet hebben. Dus gaan ze net als hun dochters mee in de redenering waarom zaken moeten gaan zoals ze gaan. Verenigingsbestuurders

¹ Knoppers, A., Smits, F. & Jacobs, F. (2015). 'Turnonkruid: gemaaid maar niet gewied'. *Onderzoek naar het dames (sub)turntopsportklimaat*. Utrecht: Universiteit Utrecht/ Hogeschool Utrecht/ Haagse Hogeschool.

sluiten aan bij de werkwijze van de coaches zodat ze op topniveau kunnen presteren als vereniging. Uit de interviews bleek dat de verenigingsbestuurders net als ouders en turnsters makkelijk te beïnvloeden zijn door de coaches, vanwege hun specialistische kennis. Bondsbestuurders hebben te maken met een dilemma, gebaseerd op belangenverstrengeling van enerzijds het kind en anderzijds de wens om op internationaal niveau te presteren. Deze legitimering vanuit de vier perspectief zijn niet los van elkaar te zien. De verschillende groepen respondenten beïnvloeden elkaar enerzijds binnen een niveau (micro, meso en macro) en anderzijds beïnvloeden ze elkaar niveau overstijgend. Dit maakt de situatie complex waardoor de cultuur niet zomaar te veranderen is. Er is niet direct één variabele aan te wijzen die er primair voor zorgt dat de ontwikkeling van turnsters die turnen op het hoogste niveau negatief beïnvloed wordt.

Gewenste maatregelen op basis van wetenschappelijk onderzoek

We hebben deze bevindingen ook internationaal gedeeld, onder andere via verschillende wetenschappelijke publicaties². Het bleek dat er veel overeenkomsten zijn op mondiaal niveau. Het is dus een internationaal turnprobleem en niet iets dat alleen in Nederland speelt. Met een groep internationale wetenschappers die dezelfde onwenselijke turnpraktijken onderzoeken, hebben we daarom het netwerk 'International Socio-Cultural Women's Artistic Gymnastics' (ISCWAG) opgericht. In de zomer van 2020 hebben we een gezamenlijk manifest³ opgesteld, naar aanleiding van de onthulling over de wijdverspreide misbruikcultuur binnen het damesturnen. Met het (5 pagina lange) manifest doen we een dringende oproep tot verandering, waarbij we acht maatregelen voorstellen: 1. Stel onafhankelijk onderzoek in naar beschuldigingen van misbruik; 2. Erken fouten; 3. Prioriteer de rechten van turnsters; 4. Zorg effectief voor het welzijn van turnsters; 5. Onderwijs coaches, functionarissen, ouders en andere belangrijke personen; 6. Verander de beeldvorming van turnsters in de media; 7. Trek sponsoring in; 8. Voer verantwoordelijk onderzoek naar damesturnen uit.

Onder andere door de KNGU te ondersteunen bij de voorbereidingen op, en mee te werken aan het FIG-congres 'Finding solutions for a respectful culture and safe training environment' eind oktober 2020 en het project 'Turn het om! Van turn-top-prestatie naar top-turn-plezier', waar we vanuit de Hogeschool Utrecht aan werken, hopen we een bijdrage te kunnen leveren door onze kennis in te zetten om verbeteringen te bewerkstelligen.

Met vriendelijke groet,

Froukje Smits

Senior onderzoeker Maatschappelijke Impact van Sport en Beweging, Hogeschool Utrecht

² Smits, F., Jacobs, F. & Knoppers, A. (2017). 'Everything revolves around gymnastics'. How elite athletes and their parents make sense of practices in women's gymnastics that challenges a positive pedagogical culture. *Sports in Society*, 20(1): 66-83.

Jacobs, F., Smits, F. & Knoppers, A. (2017). 'You don't realize what you see!': the institutional context of emotional abuse in elite youth sport. *Sports in Society*, 20(1): 126-143.

Smits, F., Jacobs, F. & Knoppers, A. (2020). 'Using a multilevel model to critically examine the grooming process of emotional abusive practices in Women's Artistic Gymnastics. In R. Kerr, N. Barker-Rutchi, C. Stewart & G. Kerr (eds.), *Women's Artistic Gymnastics: Socio-Cultural Perspectives* (pp. 190-202). New York/London: Routledge.

³ International Socio-Cultural Women's Artistic Gymnastics research group (ISCWAG). (2020). 'The future of women's artistic gymnastics: Eight actions to protect gymnasts from abuse. *Science of Gymnastics Journal*, 12(3): 441-445.